

Тарнавський Артур Миколайович
аспірант кафедри публічного управління та економіки;

Чечетова Наталя Федорівна
доктор економічних наук,
професор кафедри публічного управління та економіки,
Таврійський національний університет
імені В. І. Вернадського

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-296-1-9>

УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Актуальність наукової проблеми, що розглядається, обумовлена необхідністю оцінки впливу показників цифрової трансформації на розвиток економіки регіонів України. Регіональний потенціал є складною сукупністю різних елементів природного та соціально-економічного середовища території регіону. Кожен з цих елементів має певні ознаки, що характеризують загальну специфіку даного потенціалу. Зокрема, такі компоненти регіонального потенціалу, як природно-ресурсний, фінансовий, людський, інфраструктурний та зовнішньоекономічний, слід вважати необхідними виробничими, технологічними, фінансовими та соціально-економічними умовами та засобами для розробки та реалізації різних проектів з питань формування та подальшого розвитку цифрової економіки регіонів. Водночас час існує теоретико-методологічна проблема вироблення парадигми оцінки ступеня впливу цифрових трансформацій на результативність регіональних економік, параметрів цифрового розвитку територій. Адже підвищується значимість дослідження цифрової трансформації територій як рушійної сили розвитку регіональної економіки та актуальність виміру масштабів динамічного процесу змін у регіональних соціально-економічних системах від цифрової трансформації.

У сучасній науковій літературі є багато досліджень, присвячених впливу цифрової трансформації на економічний розвиток країн та регіонів. Зокрема, Л. Мічич на прикладі окремих європейських

країн розглядає вплив інвестицій в інформаційно-комунікаційні технології на величину валового регіонального продукту на душу населення [1]. Це ж питання щодо взаємозв'язку валового внутрішнього продукту від капітальних витрат на інформаційно-комунікаційні технології у країнах Європейського союзу розглядає науковець Я. Ганчлова з колективом авторів [2]. На основі своїх досліджень М. Фархаді та Р. Ісмаїл довели позитивний взаємозв'язок між темпами зростання реального ВВП на душу населення та індексом використання інформаційно-комунікаційні технологій [3]. Численні дослідження зарубіжних авторів підтверджують позитивний взаємозв'язок між поширеною інфраструктурою користувачів Інтернету та економічним зростанням регіонів.

Дослідженням впливу інформаційно-комунікаційних технологій на економічний розвиток займалися не лише окремі вчені та наукові колективи, а й міжнародні організації різного галузевого профілю. Так, фахівці дослідницької компанії The Economist Intelligence Unit (аналітичний підрозділ британського журналу Economist) досліджували вплив інформаційно-комунікаційних технологій на економічне зростання по 60 країнах і ними було доведена залежність середньорічного зростання реального ВВП на душу населення від запровадження інформаційно-комунікаційних технологій [4]. За даними Загальноєвропейського звіту цифрової конкурентоспроможності зростання продуктивності праці у Європейському союзі наполовину зобов'язане розвитку та запровадження інформаційно-комунікаційних технологій, а інвестиції в інформаційно-комунікаційні технології забезпечили більше 32% економічного зростання частині Європейських країн, а також близько 30% зростання США [5]. Натомість фахівці Economist Intelligence Unit, ґрунтуючись на проведеному ними дослідженні впливу інформаційно-комунікаційних технологій на економічне зростання, дійшли висновку, що дані технології сприяють економічному зростанню в країнах, але тільки після досягнення ними певного рівня їх поширеності. В іншому випадку, якщо масштаби розповсюдження цифрових технологій не досягли необхідного рівня, не відбувається їх впливу на економічне зростання [4].

З метою визначення масштабів розповсюдження цифрових технологій в регіоні видається коректним вимірювати такі масштаби цифрової економіки через її поширення на суб'єкти господарювання, визначаючи при цьому наступні напрямки: збільшення частки галузі інформаційно-комунікаційних технологій в економіці; розширення застосування інформаційно-комунікаційних технологій та відповідних активів на підприємствах та в організаціях; зростання числа фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах та в організаціях. Запропоновані показники дозволяють оцінити величину цифрової економіки регіону, побачити її динаміку, аналізувати зміни, що відбуваються, і проводити порівняння з іншими регіонами країни. Крім того, дані показники можуть бути індикаторами оцінки управлінських рішень виконавчих органів державної влади регіонів, які вони приймають для розвитку цифрової економіки. Водночас, для більш ретельного аналізу стану інформаційного простору регіону було б слушним також аналізувати індикатори застосування цифрових технологій у таких важливих для життєдіяльності регіону сферах, як транспорт, фінанси, торгівля, охорона здоров'я, освіта, медіа та місцеве управління.

Для визначення впливу тенденцій цифрової трансформації на економічне становище регіону доцільно також використовувати регресійні моделі. Застосувавши один із найбільш загальних законів об'єктивного світу – закон загального взаємозв'язку між явищами, можна виявити рівень залежності параметрів територіального розвитку від цифрової трансформації, що відбувається. Кореляційний аналіз дозволяє встановити вплив сучасного стану цифрової трансформації регіонів на їхню соціально-економічну систему, виявити такі залежності та дати їх кількісну характеристику.

Українська економіка вже досить глибоко поринула в цифрове середовище і активно розвиває ключові напрями її розвитку. Ринок ІТ стрімко зростає. За довоєнні роки чисельність зареєстрованих ІТ компаній постійно збільшувалась, зокрема, якщо в 2017 році було зареєстровано 10900 таких компаній, то вже наприкінці 2021 року їх кількість збільшилась до 18600. Причому з них

нараховувалось 1405 стартапів, а кожна третя компанія мала свій власний продукт. В більшості це компанії малого та середнього бізнесу. Так, питома вага компаній де працює до 80 фахівців з ІТ становить 86%, а від 81 до 200 фахівців – 11%. Водночас, слід звернути увагу на те, що Україна має великий потенціал спеціалістів з інформаційно-комунікаційних технологій. Зокрема на початок 2021 року їх чисельність становила 289,2 тис. осіб, натомість в Угорщині – 132,5 тис. осіб, Сербії – 93,2 тис. осіб, Словаччині – 76,6 тис. осіб, Литві – 37,0 тис. осіб. Проте в сусідній Польщі такі фахівці становлять 430,7 тис. осіб. [6].

Сектор інформаційних технологій має значний вплив на економіку країни. Проте українська ІТ-галузь здебільшого експортно-орієнтована та має стабільні темпи зростання (в середньому на 27% щорічно). Найбільшими споживачами українських ІТ послуг залишаються США (40% експорту) та Велика Британія (10%). Так, у 2020 році ІТ-галузь забезпечила у 1,5 рази більше експортної виручки, ніж машинобудування та близько чверті від експортної виручки агросектору. Розвиток ІТ-індустрії стабільно забезпечує збільшення фіскальних надходжень від цієї сфери економіки України. За останні 6 років вони зросли більш ніж втричі. У 2020 р. було сплачено податків і зборів на суму 17,2 млрд. грн, якої достатньо, наприклад, для капітального ремонту 682 км автошляхів. Українська ІТ-галузь активно залучає інвестиції для розвитку. Щороку, в середньому, укладається угод на загальну суму в 300–700 млн. доларів США. Більша частина угод – інвестиції та гранти для стартапів на ранніх етапах розвитку [6]. Україна націлена на те, щоб стати ІТ-хабом в Європі і, безумовно, ІТ сектор української економіки стане важливим елементом при повоєнному відновленні країни.

Список використаної літератури:

1. Mičić, L. Digital Transformation and its Influence on GDP. *Economics*. 2017. Vol. 5, issue 2. P. 135–147. DOI: <https://doi.org/10.1515/eoik-2017-0028>.
2. Hanclova J., Doucek P., Fischer J., Vltavska K. Does ICT Capital Affect Economic Growth in the EU-15 and EU-12 Countries? *Journal of Business Economics and Management*. 2015. Vol. 16, issue 2. P. 287–406. DOI: <https://doi.org/10.3846/16111699.2012.754375>.

3. Farhadi, M., Ismail R., Fooladi M. Information and Communication Technology Use and Economic Growth. *PLoS ONE*. 2012. Vol. 7, issue 11. P. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0048903>.

4. Europe's Digital Competitiveness Report. URL: <https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/document/201412/Europe%27s%20Digital%20Competitiveness%20Report%202010%20-%20Commission%20Staff%20Working%20Document.pdf>.

5. Reaping the benefits of ICT Europe's productivity challenge. A report from the Economist Intelligence Unit sponsored by Microsoft. April 2004. URL: http://graphics.eiu.com/files/ad_pdfs/MICROSOFT_FINAL.pdf.

6. Ukraine IT Report 2021. IT Ukraine Association. URL: <https://reports.itukraine.org.ua/en>.